

Téma 5.:

- **Další témata a žánry (výběr):**
  - a)** Fabliau a parodie
  - b)** Antické romány
  - c)** Alegorická
  - d)** Vakantská / goliardská / žákovská
  - e)** Antikurtoazní
  - f)** Encyklopedická

Renart (Lišák) ukradl strýci Ysengrinovi (Vlk) šunky a při útěku se dostane opět do jeho domu, kde Ysengrinova žena Hersent (Vlčice) kojí vlčata:

*Si le rapele de rechief,
Et acene a son gresle doit,
Renart, Renart, la piau le doit,
Que soiez fel et deputaire,
Onc ne me vosistes bien faire,
Ne ne venistes la ou g'iere,
Je ne sai riens de tel compere
Qui sa conmere ne revide.
(vv. 344-351)*

*Mes por ce qu'il s'en est clamez,
Voil ge certes que vos m'amez,
Si revenez sovent a mi,
Et ge vos tendré por ami.
Acolez moi, si me besiez,
Or en estes bien eesiez,
Ci n'a qui encuser nos doie,
Renart en demainne grant joie
Et vient avant, si l'a besie.
Hersent a la cuisse haucie
A qui mout plesoit cel ator.
Et Renart s'en ist de la tor,
Qui crient que Ysengrin ne viengne,
Et mout doute qu'il n'i sorviengne.
Mes neporqant ainz qu'il s'en isse*

*Mes neporquant ainz qu'il s'en isse
Vient as loviaus, si les conpisse
Si con il erent arengié,
Si a tout pris et tot mengié,
Et gete fors quant qu'il i trouve,
Tote la viez char et la nove.
Ses a de lor lis abatuz,
Et laidengiez et bien batuz
Autresi con s'il fust lor mestres,
Ses clainme avostre et filastres
Priveement conme celui
Qui ne se doute de nului,
Fors que dame Hersent s'amie
Qui ne l'en descoverra mie.
Les loviax a lessiez plorant. (vv. 388-415)*

a) parodie

- Roman de Renart (o lišákovi)
  - Od 12. stol. dále
    - Není to kontinálně složený “román”, ale sebrání příhod
    - Zvířata jako lidi, ale zachovávají si zvířecí zvyky
  - Fraška a parodie kurtoazního románu, hrdinské epopeje, tedy všeho v té době módního, náležejícího šlechtě
    - Výraz literárního vkusu nově se formujícího měšťanstva > proto parodie

*D'un vilain cont et de sa fame,
C'un jor de feste Nostre Dame
Aloient ourer a l'yglise.
Li prestres, devant le servise,
Vint a son proisne sermoner,
Et dist qu'il fesoit bon doner
Por Dieu, qui reson entendoit;
Que Dieus au double li rendoit
Celui qui le fesoit de cuer.*

*Jean Bodel, Brunain la vache au prêtre
(úvodní verše, konec 12. stol.)*

*«Os, fet li vilains, bele suer,
Que noz prestres a en couvent:
Qui por Dieu done a escient,
Que Dieus li fet mouteploier;
Mieus ne poons nous employer
No vache, se bel te doit estre,
Que pour Dieu le donons le prestre;
Ausi rent ele petit lait.»
- «Sire, je vueil bien que il l'ait,
Fet la dame, par tel reson».
A tant s'en vienent en meson,
Que ne firent plus longue fable.
Li vilains s'en entre en l'estable,
Sa vache prent par le lien,
Presenter le vait au doïen.*

a) fabliau

- Asi 150 textů ve sbírkách z konce 13. století, ale složené dříve
  - Krátké veršované příběhy k zasmání
  - Hlavním smyslem je rozesmát
  - Typizované charaktery postav a společenských vrstev
  - Chlípni mniši, mazané manželky, hloupí venkované, nemocní, jimž se vysmívají

Folio 4^a Qui viers de rice estore viut entendre et oir,
pour prendre bon exemple de proecce aquellir,
de connoistre raison d'amer et de hair,
de ses amis garder, et cièrement tenir,
ses anemis grever, c'uns n'en puist avancier, 5
les laidures vengier, et les bienfais merir,
de canter, quant lius est, et à terme sofrir.
oies donques l'estore boinement, à loisir;
ne l'ora gueres nus, cui ne doie plaisir;
cou est de l' millor roi que Dex laissast morir. 10

d'Alixandre vus voel l'estore rafrescir,
que¹ Dex donna fierté et è l' cuer grant air,
que par mer et par tiere osa gent envair,
et fist à son commant tout le pule obéir,
et tans rois orgillous à l'esporon servir.
qui service lui fist, ne s'en pot repentir,
quar tous fu lor² corages à faire lor plaisir;
et il i para bien as durs estours souffrir,
quar, au destroit besoig, ne li volrent falir.
qui servir ne l' degna, ne l' pot tors garantir,
ne destrois, ne maupas, tant seust lonc fuir.

15

20

b) antické romány

- Tři látky: “de France, de Bretagne et de Rome la Grant” (Jean Bodel, La chansons des Saisnes)
  - O prvních dvou jsme už mluvili
  - Antický ve smyslu odkazu k tématu a prostředí příběhu
    - Antičtí známi hrdinové, odehrává se v antickém prostředí, většinou jde o překlad či parafrázi existujícího antického textu
  - I další názvy a specifikace: román řecký, byzantský atd.

b) antické romány

- Středověký “román” se rodí v polovině 12. století se vznikem *Roman de Thebes* a *Brutem* od Wace (1155)
  - *Li romans d'Alixandre* je stará antická látka a nejrozšířenější po celé Evropě
    - Máme i českou Alexandreidu (a staroněmecká byla sepsána na dvoře Václava II.)
    - Verš dostal podle skladby název > alexandrín

popis Amorových šípů...

*Il en tint cinc en sa main destre;
mais mout orent ices cinc floiches
les penons bien faiz e les coiches,
si furent toutes a or pointes;
(...)*

*La meillor e las plus isnele
de ces floiches, e la plus bele,
e cele ou li meillor penon
furent enté, Biautez ot non*.   [nom]
(...)*

*Une autre en i ot, apelee
Franchise; cele iert empenee
de valor e do cortoisie.
La quarte avoit non Compaignie;...*

*Guillaume de Lorris, vv. 924-927,
935-938, 941-944
(ed. Langlois, 1920)*

c) kurtoazní alegorie

- Roman de la Rose
  - Okolo 1230 Guillaume de Lorris, ve vyprávění pokračuje Jean de Meun okolo 1270-1275
    - Odlišné přístupy a vyznění
    - Lorris: příběh zamilovaného muže a zároveň obecná učebnice lásky v duchu Ars amandi
    - Meun: encyklopedické pojetí a satira (i lásky)

*In terra summus rex est hoc tempore Nummus.
Nummum mirantur reges et ei famulantur.
Nummo venalis favet ordo pontificalis.
Nummus in abbatum cameris retinet dominatum.
Nummum nigrorum veneratur turba priorum.
Nummus magnorum fit iudex conciliorum.
Nummus bella gerit, nec si vult, pax sibi deerit.
Nummus agit lites, quia vult deponere dites.*

*Carmina burana, De avaritia 11,
Versus de nummo*

d) vakanti

- tj. goliardi, žákovská poezie

*Como dize el sabio, cosa dura e fuerte
es dexar la costunbre, el fado e la suerte:
la costunbre es otra natura, ciertamente,
apenas non se pierde fasta que vien' la muerte.*

*E porque es constunbre de mancebos usada
querer sienpre tener alguna enamorada,
por aver solaz bueno del amor con amada,
tomé amiga nueva, una dueña encerrada.*

*Arcipreste de Hita, čtyřverší 166-167
(ed. Espasa Calpe, 1987)*

f) antikurtoazní

- Ve smyslu vztahu k ženě a s ženou nikoli dle již rozšířených pravidel kurtoazie
  - Vlastně parodie na kurtoazii
  - A zároveň využívají jako inspiraci starší, antický koncept ars amandi
    - Arcipreste de Hita, ale i Meunův Roman de la Rose
      - *Libro de buen amor*

g) encyklopedická

- Dantova Commedie
  - Unikátní svým záběrem, básnickou dokonalostí a hloubkou konceptů
  - Vlastně encyklopedie tehdejšího světonázoru > náboženství, politiky, společnosti či dokonce básnických škol!
  -

Prameny

- LAFONT, Robert, *Histoire et anthologie de la littérature occitane*, sv. I, Les Presses du Languedoc, 1997.
- POIRON, Daniel, *Précis de littérature française du Moyen Age*, PUF, 1983.

*Ústav romanistiky
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích*

kurz: Přehled vývoje románských literatur

rok: 2011/2012

přednáší: Josef Prokop

<http://uro.ff.jcu.cz>